N°. 47[illegible] **DE GRONDWET.** 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . *f* 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . » 5.50.

DONDERDAG [illegible] DECEMBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten **M. Schooneveld en Zoon,**
Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet.**
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van *f* 1, het zegelregt daaronder begrepen.

Met groote [illegible] van het voorstel tot afschaffing van den accijns op de rogge.

Het zal door ons met naauwgezetheid onderzocht en met de meeste onpartijdigheid beoordeeld worden.

Het feit zelf, *het doen van het voorstel*, leidt ons heden, met het oog op de voorstellers, enkel tot de vraag: »of er *meer* bewijs noodig is, om de overtuiging »te vestigen, dat *deze* Regering *aller* verwachting te »leur stelt en in hare regeringstaak, naar *aller* wenschen, »verre te kort schiet?»

Wij vragen: Is *dit* Ministerie nog *»eene regering»*, dan wel *»een geregeerde»* te noemen?

Hoe meer wij de redevoeringen nalezen, door den heer VAN HALL bij de discussiën over de Begrooting gehouden, hoe meer onze bewondering klimt over den rijkdom van gezonde denkbeelden, over de consequentie van stellingen, over de juistheid van voorstelling die deze onovertroffen Staatsman bezit.

Bij de voorbeelden, reeds door ons aangehaald, voegen wij er heden nog één.

Gelijk bekend is, schijnt de heer VAN HALL, ofschoon uitvinder van de *»wijsbegeerte van het regt»*, tegenwoordig zeer afkeerig te zijn om in *eenige* gedachtewisseling te treden over 'tgeen *hij* noemt *»abstracte* [illegible] anderen: »gevoelige plekjes, die, ter vermijding van gevaarlijke kwetsuren, door den Minister met magtspreuken worden ontloopen.» Van dien afkeer gaf de Minister van Buitenlandsche Zaken, in de zitting van 27 November, een nieuw blijk, toen hij het volgende zeide:

Ik houde het *gevaarlijk*, over abstracte stellingen te spreken; de geachte redenaar [de heer Thorbecke] meent, dat hij daarover niet gesproken heeft. Wanneer gesproken wordt over bepaalde gevallen, waaromtrent het Staatsbelang het spreken niet verbiedt, ben ik altijd bereid mij uit te laten; maar over abstracte punten zal *ik*, *Minister van een Vorst, die zich aan het hoofd bevindt van een onzijdigen Staat, mij niet expliceren.*

Alzoo: een Minister van een Vorst, die zich aan het hoofd bevindt van een onzijdigen Staat, mag zich *niet* expliceren over abstracte punten; de heer VAN HALL acht het *gevaarlijk*.

Maar wat zegt de heer VAN HALL nu *dertien regels* verder? (*Bijbl.* bl. 152, 2de kolom). Het is zeer curieus.

Om te blijven op ons standpunt van neutraliteit, waarop de spreker [de heer Thorbecke] ons met zijne woorden denkt te houden, waarop hij met het gedrag, dat hij ons voorspiegelt denkt, dat wij zouden kunnen blijven, hadden wij, meent hij, [illegible] neutrale mogend- [illegible] algemeen, want verschillende krachten [illegible] in.
Wij hebben die stelling IN ABSTRACTO *reeds behandeld ter gelegenheid van de algemeene beschouwingen, en daarom wil ik er niet op terugkomen.*

Heeft nu de heer VAN HALL, door bij de algemeene beschouwingen *wel in abstracto* eene stelling behandeld te hebben, gesproken
gevaarlijk voor het Land
of als een Minister van een Vorst, die zich *niet* aan het hoofd bevindt van een onzijdigen Staat?

De *Amsterdamsche Courant* deelt het volgende berigt mede:

De *Neue Pr. Zeitung*, een blad dat het tegenwoordige Nederlandsche Ministerie niet bijzonder genegen is, zegt in haar no. van 1 dezer, over de laatstelijk gevoerde beraadslagingen in onze Tweede Kamer sprekende, het volgende: »Het Ministerie heeft aanvallen te verduren, gelijk in oogenblikken als deze, van geene tribune in Europa gehoord worden.»

Dat de *Neue Pr. Zeitung*, *»tegenwoordig»* het Nederlandsch Ministerie niet bijzonder genegen is, spreekt van zelf. Het blad behoort tot dezelfde cameleons-kleur als het blad hier te lande, dat nog dezer dagen het fraaije compliment publiceerde: *»Een Ministerie, dat »niet verkiest heen te gaan, blijft lang.»*

Nu wenschten wij wel, dat de *Amsterdamsche Courant* eens in een onderzoek trad, of de bijzonderheid, waarvan de *Neue Pr. Zeitung* gewaagt, veroorzaakt wordt
door het personeel, dat de tribune bezet,
of door een Ministerie, gelijk in oogenblikken als deze, geen enkel in Europa wordt gevonden?

De Minister van Justitie, in de zitting van 29 November sprekende van de drukpers, verklaarde daarop te vertrouwen, »dat de drukpers is de Koningin der »aarde, en dat daarop herhaaldelijk het versje past: *»al is de leugen nog zoo snel, de waarheid achterhaalt »haar wel.»*

Het is volkomen waar en wij vereenigen ons, onvoorwaardelijk, met het gevoelen van den Minister van Justitie.

Men denke bijv. slechts aan de *praealabele mededeeling*.

Aan den heer VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT wordt door *de Nederlander*, aangeraden, om, ter matiging zijner sympathiën jegens de Westersche mogendheden, te letten op de conjecture, die door den heer VAN HEIDEN REINESTEIN gemaakt is, tusschen de edele hulpvaardigheid aan Turkije in 1854 en de grootmoedigheid, die ons door de Mogendheden in 1831 en 1832 betoond werd.

Hoe *de Nederlander* den heer VAN HEIDEN kan citeren als eene autoriteit van buitenlandsche politiek, is ons slechts verklaarbaar uit de spreuk: *»de liefde is blind.»*

Veel meer indruk gewis zou bij den heer VAN ZUIJLEN gemaakt hebben de herinnering aan de waarschuwing, door den *tegenwoordigen* Minister van Buitenlandsche Zaken, gegeven als Minister, »die zich niet mag expli»ceren, omdat hij is Minister van een Vorst, die zich »aan het hoofd bevindt van een onzijdigen Staat».

Waarom heeft *de Nederlander* niet veeleer herinnerd aan de gewigtige verklaring van den heer VAN HALL: *»dat Turkije veel meer te vreezen heeft van zijne bond»genooten dan van zijn openlijken vijand?»*

Zoodanige verklaring van een Minister van Buitenlandsche Zaken van een *onzijdigen* Staat, is immers veel *onschuldiger* dan de betuiging van sympathie, door een Volksvertegenwoordiger afgelegd?

De *Nederlander* heeft geen bezwaar, om zich te vereenigen met de woorden van den heer MEEUWSEN, waarin het *vorig Ministerie* werd gerakteriseerd: »als »een *eerlijk*, een *werkzaam*, een *kundig* en bovenal »een *regtvaardig Gouvernement.»*

Zelfs zou *de Nederlander* »ter teekening van het certificaat bereid zijn» wanneer het slot aldus werd gewijzigd:

»een, *in bedoeling althans*, regtvaardig gouverne»ment, dat van de ongenoegzaamheid ook der schitte»rendste bekwaamheden, wanneer ze aan gevaarlijke »beginselen dienstbaar worden gemaakt, een treffend »bewijs gaf.»

Er zijn gouvernementen en partijen, waarvan men zelfs niet kan getuigen, dat *de bedoeling* regtvaardig is. Met het oog op »de eigenaardigheid der beginselen» van de anti-revolutionnairen en dus met de wetenschap, wat deze »gevaarlijke beginselen» noemen, vinden wij geenerlei bezwaar in de wijziging van redactie en nemen dit certificaat gaarne aan als de schoonste en volledigste lofspraak, die ooit over een afgetreden bewind gehouden is.

Zonderling is de meening van *de Nederlander*, dat *»de Grondwet* is en blijft verstoord over de verwerping van het amendement DOMMER.»

Wij hadden van *de Nederlander* beter inzigt van de zaak verwacht.

Om welke reden zouden *wij »verstoord»* zijn geweest?

Wij hebben ons enkel geamuseerd met de comedie, die gespeeld is, en gunden van harte [zie ons No. 474] de quasi-overwinning, door den heer VAN HALL behaald.

Eén oogenblik zelfs, meenden wij, dat de heer VAN HALL tegen elken prijs de *f* 12,500 zou volhouden, enkel om zich te verzekeren van eene eervolle retraite uit een toestand, die van dag tot dag meer onhoudbaar wordt; en 't heeft ons bij uitstek genoegen gedaan, dat zoo een zeldzame gelegenheid ongebruikt is voorbij gegaan.

Het gelukt niet *altijd*, even als in 1847, om, onder den *schijn* van den marteldaad eens beginsels te zijn, eene gedwongen abdicatie als eene opoffering te doen voorkomen.

De bekende individualiteits-redevoering van den heer VAN FOREEST heeft aan het *Weekblad van den Helder en het Nieuwediep*, aanleiding gegeven tot eenige beschouwingen, waarvan wij sommige zinsneden aan onze lezers niet wenschen te onthouden.

De heer van Foreest zegt: »de vertegenwoordigers van een »beschaafd volk moeten tusschenbeide eenige oogenblikken be»steden met het onderzoek naar die beginselen van *regt*, wier »miskenning vroeger of later op den ondergang van den staat »uitloopt.»

Dat de miskenning van het regt tot ondergang van den Staat moet leiden is niet twijfelachtig. De hechtste steunpilaren ja de voorwaarden *sine qua non*, van den bloei van den Staat zijn: *vrijheid* en *regt* maar wat nu die *groote beginselen* van regt zijn, waarover de Tweede Kamer van tijd tot tijd een disputcollegie (volgens den heer van Foreest) behoort te houden is ons zeer duister.

»De behoefte voor zoodanig disput-collegie vindt de heer van Foreest ook in het verschil, dat er nog bestaat over de wijze, waarop moet worden geregeerd, om orde en vrijheid op den duur hand aan hand te doen gaan. Er zijn, zegt hij, nog twee rigtingen, waarvan de eene op vernietiging van vrijheid en orde door anarchie en de andere op het verkrijgen van betere waarborgen voor vrijheid en orde uitloopt.

»Ook wil hij de beginselen bespreken, omdat hij niet blinde»lings het gouvernement wil vertrouwen, het moet toonen het »onderscheid altijd voor oogen te hebben, dat er is tusschen »*vrijzinnigheid* en *vrijheidszin*. Het gouvernement moet niet den »weg op van vrijzinnigen vooruitgang, maar van vooruitgang »op den goeden weg, op den weg der vrijheid.»

Tot welke rigting behoort nu de heer van Foreest? wat onderscheid is er tusschen vrijzinnigheid en vrijheidszin? wij kennen geen ander onderscheid, dan dat het laatste beter Hollandsch is, dan het eerste, maar dat vrijzinnigheid niets anders beteekent, dan de zin, de zucht voor vrijheid, voor zoover die met orde gepaard kan gaan.

Individuele vrijheid, zegt de heer v. Foreest, is zijne politieke leuze. Elk gouvernement, die haar voorstaat zal in hem een bondgenoot vinden. Haar te bevorderen door allengskens en met voorzigtigheid den werkkring van de staatszorg de bemoeijingen van den wetgever in te krimpen, moet het streven van den staatsman zijn.

In de practijk schijnt de heer van Foreest echter op die leuze nog al eenige uitzonderingen toetelaten. Immers zal de individuele vrijheid van de leden der godsdienstige gezindten niet door de wet op de kerkgenootschappen zijn toegenomen, en in het laatst des vorigen jaars bestreedt hij galopperende op ééne Koe, de individuele vrijheid aller slagers, aan wie de negen voorstellers tot afschaffing van den accijns op het geslagt een ruime vermeerdering van individuele vrijheid in hun beroep wilden verschaffen, en weldra zullen wij zien, of de individuele vrijheid der turfverveeners genade in zijne oogen zal vinden.

De heer v. Foreest schijnt niet te begrijpen waarom de constitutionnele partij met de grondwet is ingenomen, namelijk: omdat zij naar den tegenwoordigen toestand der maatschappij

boven alle andere vormen de meeste waarborgen geeft tegen willekeur en misbruik van magt.

Onzin is het, derhalve, wanneer de heer van Foreest zegt dat de constitutionele partij daardoor wil zeggen niet de wil van den vorst, niet de wil van het volk, maar de wil van de wetgevende magt, moet de grondslag van ons staatsregt zijn. En wanneer hij er bij voegt: "dat wat naar inzien van de "wetgevende magt in het algemeen belang wordt geacht te zijn, "regt is; dat daaraan de belangen de inzigten der minderheid "ten offer moeten worden gebragt;" dan doet hij een dier banale beschuldigingen van de antirevolutionaire partij hooren, die klinken als een hol vat maar even leeg van zin zijn.

Gewis ieder kan dwalen. De leden der Tweede Kamer, die der Eerste Kamer, de Koning zelf kan dwalen; maar wanneer die allen na gezet onderzoek van oordeel zijn, dat eene bepaling niet in strijd met het regt, en in het belang des lands is, dan zal eene minderheid die overstemd is, beter doen bescheiden te twijfelen, of zij zelve ook kon dwalen; dan van willekeur te spreken.

De heer van Foreest heeft als advokaat gepractiseerd en waarschijnlijk wel eens een proces verloren, maar wij betwijfelen of hij dan den regter van willekeur en miskenning van regt, heeft durven beschuldigen. Het was slechts een verschil in opvatting van het regt. Maar waarom dan van willekeur gesproken, wanneer de meerderheid der wetgevende magt in het oordeel omtrent regt en algemeen belang van hem verschilt. Men zal bij zoodanig verschil van opinie wel de beslissing aan de meerderheid moeten overlaten.

Het is eene valsche (volmaakt *groene*) voorstelling als men zegt de wil der wetgevende magt is het hoogste regt: naauwkeurig uitgedrukt zal men zeggen, de wetgevende magt beveelt, spreekt uit, wat zij voor *regt* houdt en in 's lands belang noodig acht.

Indien men de zucht der individuele vrijheid niet zoo ver drijft om alle wetgevers weg te jagen en alle banden te slaken zal men tot zoodanige magt komen, die als hoogste magt beveelt wat gedaan en gelaten moet worden, en waaraan ieder ook hij die een ander inzigt heeft, zich zal moeten onderwerpen.

De heer van Heiden Reinestein heeft zich in de zitting van 1 December de zaak aangetrokken, waarover in *De Fakkel* bij herhaling werd geklaagd: *de processie te Ossendrecht.* — Hij heeft daarin gemeend te vinden "schending van eene grondwettige bepaling".

De ongegrondheid daarvan is uit verschillende toelichtingen, door den Minister, bij gelegenheid der beraadslagingen gegeven, gebleken. Wij treden trouwens niet in de beoordeeling der quaestie.

Maar uit het zuiver protestantsch oogpunt komen wij op tegen de volgende zinsnede:

"In dezelfde gemeente Ossendrecht is ook een klein kuddeke "van eene andere gezindte, en aan het hoofd van dat kuddeke "staat een leeraar, die *vol ijver voor zijne bediening*, herhaaldelijk en krachtig heeft geklaagd *over het onregt, dat* "*HEM werd aangedaan* en *den aanstoot*, die zijne gemeente "werd gegeven door het straffeloos toelaten van eene handeling, "strijdig met de Grondwet en met hare godsdienstige begrippen."

Wij verklaren, dat zoodanige processie, zoo zij al werkelijk plaats heeft, aan een opregt protestant geen aanstoot geven kan, en het protestantisme wel zeer verbasterd schijnt, als men daarin ergernis vindt. Men moet het kwade overwinnen met het goede; maar niet den sterken arm ter hulpe inroepen, om te beletten dat, wat tot de eigenaardigheid behoort van hetgeen, waartegen men zich met edele wapenen gekant heeft.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Het verdrag tusschen Oostenrijk en de Westersche mogendheden blijft, bij voortduring het onderwerp van vele gesprekken in de diplomatische wereld uitmaken. Nog altijd verkeert men in het onzekere omtrent de eigenlijke strekking van dat stuk en van daar dat men zich dienaangaande in allerlei gissingen verdiept. Eenigen willen, dat het verdrag eene vredelievende beteekenis heeft, en dat thans meer dan ooit hoop bestaat op het herstel van het geschokte evenwigt. Anderen echter beschouwen het verdrag juist in tegenovergestelden zin en zien daarin eene verbintenis van Oostenrijk om deel te nemen aan den strijd in het Oosten. Bij de onbekendheid met den tekst en met geene andere gegevens dan de korte mededeeling in den Franschen *Moniteur* voorkomende, blijft het altijd zeer moeijelijk te verklaren, welke van beide meeningen de ware is. De tijd zal het moeten leeren. Sommigen beweren dat Engeland en Frankrijk thans tot geen prijs den vrede zullen aannemen en dat zij zelfs de aanneming der vier bekende punten van waarborg zonder eenige reserve hoegenaamd ook, niet voldoende achten.

Wij achten het niet onbelangrijk onzen lezers mede te deelen op welke gronden de meening steunt, van hen, die het verdrag als van vredelievenden aard beschouwen. Zij brengen de onderteekening in verband met het additioneel artikel van 20 April, en meenen daaruit de strekking van het nieuwe verdrag te kunnen opmaken. Het is ook met regt onwaarschijnlijk, dat de beide onderhandelingen welke door het kabinet van Weenen gelijktijdig zijn aangeknoopt van tegenstrijdigen aard zouden zijn en is het dus aan te nemen, dat het verdrag thans door Oostenrijk met de Westersche mogendheden aangegaan geheel in overeenstemming zal zijn met dat tusschen diezelfde mogendheid en Pruissen, hetwelk o. a. de volgende uitdrukking bevatte:

"De beide vorsten deelen de overtuiging, dat het bovenal zaak is, om in overeenstemming met elkander pogingen in het werk te stellen tot aanneming van een grondslag, die door hen geschikt geacht wordt voor toekomstige vredelievende onderhandelingen." (Dat zijn de vier waarborgen.)

Deze woorden brengt men in verband met de redevoering van den Koning van Pruissen, op 30 November gehouden, waarin hij, onder anderen, zegt: "Ik heb grond om te hopen, dat er binnen kort een grondslag zal erlangd worden tot eene overeenstemming op ruime schaal." De vorst voegt er bij, dat hij naauw vereenigd is met Oostenrijk. Men ziet dus dat hij, zonder zijne staatkunde af te scheiden van die dezer mogendheid, echter hoopt op de aanneming der vredes-voorslagen, die hij in overeenstemming met haar heeft ondersteund. Zegt hij nu al niet dat hij de toestemming van Rusland hoopt te erlangen, dan weet men toch reeds dat dit het doel der pogingen van het Berlijnsche kabinet was, waarin het bereids ten deele is geslaagd. Alzoo zijn aan deze zijde op het oogenblik dat Oostenrijk een verdrag met de Westersche mogendheden sluit, reeds de voornaamste hinderpalen uit den weg geruimd; een verdrag dat haar niets anders kan waarborgen dan de vrijwillige of gedwongen aanneming der grondslagen tot schikking door Duitschland goedgekeurd.

Er is dan, — aldus gaan zij voort, die aan het tot stand komen van den vrede gelooven — geen de minste waarschijnlijkheid, dat de oorlog zal voortduren, zoo Rusland de vier waarborgen zonder eenig voorbehoud aanneemt.

Aan den anderen kant, blijft, bij de bestaande overeenstemming tusschen de vier mogendheden aan Rusland geen ander alternatief over dan òf de vier waarborgen aan te nemen, òf den strijd tegen Europa vol te houden. En dat zou eene worsteling zijn, welke Rusland alleen dan geoorloofd ware wanneer het zijne afhankelijkheid gold: Maar in den tegenwoordigen stand van zaken en met het oog op de concessien, welke reeds door het Russische kabinet zijn gedaan, is het moeijelijk te gelooven, dat het niet de eenige verstandige partij zal kiezen, waartoe het zich reeds meer dan ten halve gebragt ziet door zijne vredelievende verklaringen: eene partij die het op eervolle wijze kiezen kan, na reeds de eerste stappen in dien zin gedaan te hebben, nog vóór de aansluiting, welke thans tusschen de groote Europesche natien plaats grijpt.

Eene depêche uit Weenen van 5 Dec. meldt, dat het tusschen Oostenrijk en de Westersche mogendheden gesloten tractaat zal in kracht treden indien Rusland binnen drie maanden de vier waarborgen niet aanneemt (zie telegr. depêches van gister).

Deze mededeeling is allezins belangrijk en verspreidt meer licht over de zaak. Daaruit blijkt toch, dat het verdrag na drie maanden in werking zal treden, indien binnen dien tijd de vier waarborgen niet zijn aangenomen. Dus, in geval van aanneming dezer waarborgen door Rusland, zal Oostenrijk, althans voor een gedeelte, ontslagen zijn van de verbintenissen, die het in het tegenovergesteld geval, na drie maanden, op zich genomen had.

Dit is zeker een belangrijk feit; maar de noodige gegevens om er de juiste beteekenis van te beoordeelen ontbreken nog.

Dit punt is het eenige, dat de algemeene aandacht bezig houdt; want het oorlogstooneel levert niets nieuws op. Het *statu quo* duurt voor de muren van Sebastopol steeds voort.

Thans is bekend geworden de aanspraak door Espartero in de Cortes gehouden, na zijne benoeming tot President. Espartero bleef niet in gebreke daarin de bekende verklaring, welke hij zoo dikwerf herhaald heeft te lasschen: "Ik heb altijd verlangd, dat de nationale wil vervuld worde." Maar na de stemmingen, welke reeds in de Cortes hebben plaats gehad, kan men daaraan niet meer een antimonarchalen zin hechten, gelijk men aanvankelijk deed.

Eene depêche uit Kopenhagen meldt, dat de uitslag der verkiezingen in het algemeen en met uitzondering van eenige kleine plaatsen geheel ten nadeele van het ministerie zijn uitgevallen.

Het Kabinet heeft dienvolgens zijn ontslag verzocht, dat door den Koning is aangenomen. Deze maatregel doet echter de moeijelijkheid van den bestaanden toestand niet ophouden, daar het kies-ligchaam of liever de natie steeds vijandig tegenover de regering staat, ter zake van de Grondwet, onlangs door den Koning goedgekeurd. Het schijnt dus, dat een nieuw Kabinet, wil het de meerderheid aan zijne zijde hebben, moet beginnen met de herziening dier Grondwet. Maar zal de Koning daarin toestemmen? Dat blijft nog altijd eene gewigtige vraag.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

Zitting van Woensdag, 6 December.

DISCUSSIEN OVER HET Vde HOOFDSTUK DER BEGROOTING.

(*Binnenlandsche Zaken.*)

De artt. 84 tot en met 93 worden zonder discussie aangenomen. Art. 94 lokt eene korte discussie uit tusschen de heeren Dirks, van Wintershoven en den Minister, over het subsidie aan het athenaeum te Maastricht, waarna ook dit art. wordt aangenomen. Achtervolgens worden, mede zonder discussie, aangenomen de artt. 95 tot en met art. 97.

De heer van Hoëvell zegt, dat, zoo dikwerf er sprake is van het Rijks-archief, hij aan het archief van koloniën denkt, omdat ook hij het koloniaal archief tot het Rijks-archief wenscht gevoegd te hebben. Maar hij denkt daaraan met droefheid. Hij kent twee zulke archieven en beiden zijn in een betreurenswaardigen toestand. Het koloniaal archief in Indie, is te Batavia in een dompig, donker locaal, er is daar geen archivarius, het wordt aan eigen lot overgelaten, en men kan begrijpen hoe ras de totale ondergang daarvan zal zijn, vooral in een klimaat als Java. Hij heeft twee jaren toegang gehad tot het archief op Java, en heeft daarvan veel vrucht gehad. Men heeft hem wel eens geïnsinueerd van daardoor misbruik te hebben gemaakt.

Hij moet opmerken, dat het archief loopt tot 1808 (een afgesloten tijdperk der geschiedenis); hij komt er rond voor uit, dat hij met alle kracht afschriften van vele voor de wetenschap belangrijke stukken heeft gemaakt, en dat hij zal voortgaan met publiciteit aan dergelijke stukken te geven, in weerwil van alle besluiten, zoals van 15 Jan. 1854. Er is een tweede koloniaal archief, dat gevestigd is in het slagthuis te Amsterdam (het archief der O. I. Compagnie.) De heer Heemskerk heeft verleden jaar reeds den zeer betreurenswaardigen toestand van dat archief geschetst, en hij heeft toen den wensch uitgedrukt, om het hier, bij het Rijks-archief, over te brengen. In het belang der wetenschap en speciaal in het belang der geschiedenis van Indie, voegt Spr. zich bij dit verlangen van den heer Heemskerk.

Hij heeft drie redenen, die pleiten voor eene vereeniging met het Rijks-archief. De *eerste* reden is dat het door den aard der zaak vereischt wordt. De geschiedenis van Indië en Nederland zijn in meer opzigten één, of staan in verband. De eene moet uit de andere verklaard worden; de eene is voor de andere dikwerf onmisbaar. Ten *tweede* acht Spr. de vereeniging der beide archieven ook in het belang van de publiciteit. Men weet, zegt Spr., dat van zekere zijde de vrees bestaat voor publiciteit in koloniale zaken, die zoo ver gaat dat men zelfs de kennisneming van den afgesloten tijdvak, eindigende met de O. I. Compagnie, aan cencuur en contrôle wil onderworpen hebben.

Het gevolg daarvan is, dat wij, tot onze schande, voor de beoefening der wetenschap nog geene beschrijving van Ned. Indië hebben. De Minister van Koloniën antwoordde wel verleden jaar aan den heer Heemskerk, dat er faciliteit in het West-Indisch slagthuis te Amsterdam werd gegeven; maar Spr. vraagt of die faciliteit wel zoo groot kan zijn na het besluit van 15 Januarij 1854. Om een goed gebruik van het archief te kunnen maken, moet men als het ware kunnen snuffelen, doch dit is verboden. Indien men een bepaald stuk verlangt, dan mag men het inzien of gebruiken; maar meerdere faciliteit is er niet. Er is hier on- [illegible] het Min. van Just. zou heerschen; hij zal spreken van een magtigen geest, en zoolang die invloed zal uitoefenen èn op het Depart. van Kolonien èn op den Minister van Kolonien, zoolang zal er geen behoorlijk gebruik van het archief kunnen gemaakt worden, tenzij het kome onder het beheer van het Departement van Binnenlandsche Zaken; want hier bij het archief ondervindt men geene moeijelijkheid hoegenaamd.

Eene *derde* reden voor de overplaatsing is gelegen in de bezuiniging. Men heeft geen nieuw locaal noodig; er is in het Rijks-archief te 's Hage plaats genoeg; men heeft dan geene nieuwe ambtenaren noodig, en dan komt het onder het toezigt van den tegenwoordigen archivarius, aan wiens ijver, geleerdheid en stalen vlijt, men de tegenwoordige inrigting van het Rijks-archief te danken heeft.

De heer Heemskerk ondersteunt ten sterkste den wensch van den vorigen Spr., in zoover deze betreft het O. I. archief hier te lande.

De Min. v. Binn. Zaken betreurt, dat de Minister van Koloniën niet aanwezig is; want deze zou sommige vragen en aanmerkingen beter kunnen beantwoorden dan hij. De Min. zegt nu, in 't kort, dat de Min. v. Kol. er niet in heeft kunnen slagen om te Amsterdam een ander locaal te erlangen; om verschillende redenen stemt de Min. overigens niet toe de wenschelijkheid van de vereeniging van het O. I. archief met het rijksarchief. Het toezigt over dat archief is overigens opgedragen aan den Min. van Kol., en hij, Minister, kon dus daarover niet uitweiden; maar de Min. weet wel, dat de meest mogelijke faciliteit wordt verleend aan hen, die te [illegible] zoeken. De Min. [illegible] werking van het besluit van 15 Januarij minder kracht zou hebben, wanneer het O. I. archief naar 's Hage werd overgebragt. In die overbrenging meent de Min. tevens geen groot middel tot bezuiniging te zien; ten slotte verklaart de Min. dat hij deze zaak nog nader met zijn ambtgenoot van koloniën zal bespreken.

De heer van Nispen vraagt o. a. of de publiekmaking van den inhoud van het archief te Amsterdam, bijv. contracten en tractaten met inlandsche vorsten gesloten, niet soms nadeelig zou kunnen werken voor het belang van den Staat?

De heer van Hoëvell antwoordt daarop, dat die vraag ontkennend moet worden beantwoord; want van al die tractaten enz. het geheel archief is, is kennis genomen door het Engelsch tusschenbestuur. Het gevolg daarvan is, dat in Indië het archief is beroofd van alle stukken sedert 1808, hetgeen men te Londen kan terugvinden. Wanneer dat alles nu in handen is van Engeland, dan ziet Spr. niet in, hoe men aan de beoefenaren der wetenschap hier te lande de inzage van die stukken zou willen belemmeren.

Art. 98 wordt daarna aangenomen, zoo mede de artt. 99 tot en met 101.

Bij art. 102 (*Koninklijke Bibliotheek*) komt de heer SLOET terug op zijn bezwaar, ten vorige jare geopperd, tegen het kleine personeel van die bibliotheek en het uiterst geringe bedrag der bezoldiging.

Spr. hoopt dan ook, dat de Min. bij eene volgende begrooting eene verhooging der bezoldiging van die ambtenaren zal voorstellen en in elk geval zal toekennen eene buitengewone toelage voor de zoo moeijelijke vervaardiging der catalogus. — De heer VAN ECK vestigt de aandacht op de moeijelijkheid, die de Regering maakt in het drukken van den catalogus, omdat dit kosten zou ruim *f* 13,000. Spr. meent, dat die uitgave over verschillende jaren kan verdeeld worden; omdat de catalogus eerst over eenige jaren geheel gereed zal zijn; hij dringt alsnog aan op eene verhooging der begrooting, ten einde in die behoefte te voorzien. — De Minister beaamt de verdienste van de ambtenaren der bibliotheek; maar zij deelen in 't algemeen lot der ambtenaren, wier bezoldiging niet ruim is. De Min. heeft dan ook geen grond gevonden, om hunne bezoldiging te verhoogen; en wat het drukken van den catalogus betreft, merkt de Min. op, dat de moeijelijkheid minder bestaat in het financiële, dan wel in den aard van het werk.

Art. 102 wordt daarna aangenomen, zoo mede de artt. 103 tot en met 119.

Bij art. 120 (*Subsidie aan de Koninklijke academie van wetenschappen f* 15,500) vraagt de heer SLOET het woord. Spr. zegt, dat het cijfer hem en vele andere leden geen bezwaar oplevert, maar hij ziet daarin een dwingen om het oude instituut weer op de been te helpen. Het is heden juist St. Nicolaas, een waar kinderfeest, en nu ontleent Spr. daaraan een beeld, en vergelijkt de oprigters van het instituut bij stoute, lastige kinderen, die altijd nog meer ander speelgoed verlangen. Men weet dat St. Nicolaas gewoonlijk aan zulke kinderen een »roede« present geeft. Spr. had veel liever gezien, dat men met de zaak loijaal had voor den dag gekomen, en voorgesteld de weder instelling van het oude, ingevallen instituut. Blijkens de Mem. van Toelichting wenschte de regering van de academie op nieuw te maken een adviserende raad voor de regering; en nu vraagt Spr. wanneer er vraagstukken voorkomen in taalquaestie en geschiedenis of de regering dan geen toevlugt kan nemen tot zoo talrijke wetenschappelijke maatschappijen, die tot roem van ons vaderland strekken? Spr. vraagt of er geen hoogleeraren zijn aan de academien, die de Reg. de gevraagde inlichting kunnen geven? Wat de klasse van *wijsbegeerte* betreft, Spr. hoopt, dat de Reg. er geen bijzonder werk van zal maken dan na dat zij de wet op de militie, op het onderwijs, de regterlijke organisatie zal hebben tot stand gebragt. Spr. vraagt ook, waar de Regering voor de voorgenomen klasse wijsgeeren van daan zal halen? In drie eeuwen tijd heeft Nederland opgeleverd [illegible] wijsgeeren; men zal dus zijne toevlugt moeten nemen tot philosophasters, waarvan men weet dat zij gewoonlijk elkander slechts in den baard vliegen. Er bestaan, zegt Spr., groote wetenschappelijke behoeften in dit land. Bijvb. 't observatorium te Leijden, waarvoor men het land afloopt, en daar dit een veel nuttiger werk is, dan de instelling van eene ijdele kweekschool voor titels, stelt Spr. voor om de som van *f* 15,500 te verminderen tot *f* 9000; en dan een nieuw artikel te brengen in de begrooting, luidende: *f* 6,500 voor de sterrewacht te Leijden.

[Het amendement wordt *zeer veel* ondersteund.]

De heer VAN LENNEP gelooft bijna, dat de heer SLOET de vierde wijsgeer is in de drie eeuwen, waarvan hij sprak. Dieleedig acht hij den aard van de quaestie. Hij ziet er in eene politieke quaestie, eene quaestie van algemeen belang en van financiëlen aard.

1o. het politieke oogpunt. Zoo zacht mogelijk wenscht Spr. te spreken, met onthouding van alle onaangename herinneringen. De vraag is: zal «eene instelling, gesloopt «door het vorig Ministerie, weder worden opgerigt?» Spr. herinnert den strijd, die ontstaan was tusschen den vorigen Min. van Binnenl. Zaken en het K. N. Instituut, en meent daarbij te kunnen verzekeren, dat de afschaffing van het Instituut een grooten weêrklank heeft gehad door de geheele wereld heen. Die ontbinding van het Instituut achtte Spr. tevens eene der voorbereidende redenen geweest te zijn der aftreding van het vorig bewind. Het herstel nu van dit Instituut wordt beschouwd als een bewijs van afkeuring over de handeling van het vorig Ministerie; de aanneming van het amendement des heeren Sloet zou dus zijn een triomph voor het vorig Ministerie. Zij, die tegen dat Ministerie wenschten te protesteren en te verrigten eene daad van verzoening voor de beleedigde Muzen, behoorden alzoo het amendement af te stemmen.

2o. het oogpunt van algemeen belang. Spr. wijst er op, hoe de Tweede Kamer in haar adres aan den Koning heeft gezegd, dat zij »bij elke *gepaste* gelegenheid wil medewerken tot bevordering van kunsten en wetenschappen«. Spr. meent, dat alsnu alleen de beantwoording te pas komt van de vraag: of de uitbreiding van de Koninklijke academie *is* een gepaste gelegenheid? In eene historischen terugblik tracht Spr. uit het nut, dat het Instituut zou hebben aangebragt, deze vraag bevestigend te beantwoorden. De redenen, waarom het Instituut niet nog veel meer nut had gesticht, waren gelegen 1°. in de weinige adviezen, die vorige regeringen, sedert dertig jaren, bij dat ligchaam hebben ingewonnen; 2°. in de gewoonte, om voorlezingen te houden en dichtstukken te declameren (!). Spr. treedt nu in beschouwingen over het verschil, dat er bestaan zou tusschen de nieuwe Academie en het voormalig Instituut. Dat verschil zal bestaan daarin, dat de nieuwe Academie zou zijn zuiver wetenschappelijk, 't geen 't Instituut *niet* geweest is. Wanneer de regering van de nieuwe instelling partij zal trekken en de leden zullen verkiezen te werken, dan zou de nieuwe academie eene perfecte instelling kunnen worden. Zij is, ondanks de vele wetenschappelijke genootschappen hier te lande, onmisbaar; want.... de taak, die de regering hun zou opdragen, zou niet altijd worden volbragt, aangezien daartoe voor hen geene verpligting zou bestaan.

3o. het financieel oogpunt. De bijdrage, die gevraagd wordt, is hooger dan het Instituut ooit heeft ontvangen. Dit verschijnsel acht Spr. zeer verblijdend, omdat daaruit blijkt, dat de Academie hare taak met ijver zal willen aanvangen en voortzetten. Het hooge cijfer moest juist meer aanzetten tot aanneming dan tot verwerping. Op een cijfer van vier millioen beteekende de som, die nu werd gevraagd, niets. De uitgaven strekten niet slechts tot verhooging van onzen roem in het Buitenland, maar ook *tot zedelijke verbetering*.

De heer GEVERS V. ENDEGEEST (wien als curator van de hoogeschool te Leiden, de heer SLOET meer bijzonder zijn amendement ten behoeve van de Sterrewacht aldaar, had aanbevolen) verklaart, dat hij geaarzeld had om 't woord te voeren over dit onderwerp naar aanleiding van het gesprokene door den heer SLOET over de Sterrewacht te Leijden. Hij doet hulde aan de poging door dien Spr. gedaan, om de oprigting van die Sterrewacht te bevorderen; maar hij mag die poging niet ondersteunen op de wijs zoo als die beproefd wordt. Overigens betwijfelt Spr. of de toon, dien de heer SLOET heeft aangeslagen ten opzigte van de wederinstelling van het Instituut, wel zijner waardig is. Wat het amendement zelf aangaat, *f* 6,000 zouden toch niet baten; en het zou niet meer zijn dan eene aalmoes afgeknibbeld van eene andere instelling.

De heer STORM VAN 's GRAVESANDE zal zich verklaren vóór 't amendement, in zoover het betreft, de uitbreiding der academie te beletten. Spr. meent dat het Instituut zelfs zijn vonnis heeft uitgesproken over de nutteloosheid van dusdanige instelling, 't geen blijkt uit het rapport door dat Instituut zelf uitgegeven. Te regt heeft Spr. het gevonden, dat alleen de eerste klasse, in den vorm der tegenwoordige academie, is behouden gebleven; en hij kan nu niet medewerken om tot het oude terug te keeren, dat bewezen heeft geen groot nut gehad te hebben. Uit onderscheidene voorbeelden betoogt Spr. tevens, dat zelfs het nut der eerste klasse twijfelachtig is, en hij betreurt het, dat de heer van Lennep alweder van deze zaak eene politieke quaestie heeft gemaakt. De heer van Lennep had o. a. gezegd, dat de ontbinding van het Instituut eene der oorzaken is geweest van de aftreding van 't vorig bewind: Spr. moet verklaren, dat, als dit waar is, het dan een sterk bewijs is van de kleingeestigheid van een gedeelte der bewoners van Amsterdam.

Wat het tweede amend. betreft, — de subsidie van 't observatorium — Spr. vindt bezwaar, om daaraan zijne stem te verleenen; want Spr. vindt de oprigting van een observatorium niet zoo dringend noodzakelijk, tegenover andere meer dringende behoefte van ons onderwijs.

De MIN. V. BINNENL. ZAKEN zegt, dat de heer Sloet gebruik gemaakt heeft van het wapen der bespotting. De Min. heeft dit betreurd, en hij vraagt of de uitbreiding van de academie, tot bevordering van taal, geschiedenis, kennis en wetenschap, dan een zoo bespottelijke maatregel is? Wanneer de Min. nu het woord vraagt, is het om te verklaren, dat de Regering deze zaak niet als eene politieke quaestie wil beschouwd hebben; de zaak is enkel van wetenschappelijk gewigt; als zoodanig alléén wenscht de Reg. dat het vraagstuk behandeld en beslist worde. Overigens verdedigt de Min. de uitbreiding op grond van het nut, dat deze zal te weeg brengen en vooral op het voorbeeld van al de overige Staten in Europa, waar ook dergelijke instellingen bestaan.

De heer THORBECKE beantwoordt den heer van Lennep zeer uitvoerig, en verdedigt den maatregel van het vorig bewind, waardoor het instituut werd opgeheven en door eene academie van wetenschappen vervangen. In de nieuwe uitbreiding der academie achtte Spr. miskend de taak der overheid en het levenselement van letteren en wetenschap. [De redenaar spreekt zoo zacht, dat het ons onmogelijk is, heden van zijne redevoering iets meer te geven. Wij komen er morgen op terug.]

De heer BOSSCHA zal geene apologie houden op hetgeen 't overleden instituut gedaan had; maar tegenover het woord van veroordeeling, over dat instituut uitgesproken, meent Spr. toch een enkel woord ter verdediging van die instelling te moeten zeggen. En nu beschouwt Spr. de werking dier instelling in verband met den tijd, waarin zij zich bewoog, om te komen tot de opinie, dat die instelling inderdaad nuttig en ijverig is geweest.

De heer VAN GOLTSTEIN keurt het voorgedragen amendement af en juicht het voorstel der Regering toe, omdat het strekt tot de verhooging van onzen wetenschappelijken roem in het buitenland.

De heer DELPRAT is mede voor de uitbreiding der academie gestemd, en neemt tevens de gelegenheid waar om de voorbeelden te wederleggen, die de heer Storm heeft aangehaald, rakende het twijfelachtige van het nut, zelfs der eerste klasse der academie.

Den heer SLOET is 't niet aangenaam geweest, dat een beeld door hem genomen uit het onschuldige kinderleven, zoo euvel is opgenomen door den heer GEVERS; maar hij eerbiedigt de berisping, omdat zij behoort tot de vrijheid van discussie. Evenwel behoort men niet te vergeten, dat ieder zijne wijze van uitdrukking heeft; en nu nog meent Spr., dat de uitbreiding niet anders is dan een speelgoed, waarop men nu zijne zinnen heeft gezet. Men heeft zich door dat beeld zeer gekwetst gevoeld; zou 't ook zijn, omdat het beeld zoo treffend is geoordeeld? Wat betreft het door hem voorgestelde, rakende de sterrewacht te Leijden: Spr. stelt voor, zijn amend. in tweeën te splitsen.

Het amend. van den heer SLOET nu in tweeën geplitst zijnde, wordt het eerste amend., betrekkelijk de academie, ondersteund, en vervalt het tweede (observatorium te Leijden bij gebrek aan ondersteuning.)

De heer DIRKS zal stemmen tegen het amendement, omdat het nu niet geldt het Instituut, maar alleen eene Academie van wetenschappen, waaraan men meerdere uitbreiding wenscht te geven. Spr. wenscht vooral de Academie te maken tot een centraal punt, waarvan de wetenschap en de kunst moesten uitgaan.

De heer THORBECKE constateert, dat de Spr. die het vorig bewind steeds zoo sterk heeft aangevallen wegens een beweerde zucht van centralisatie, *nu* wel in zake van kunst en wetenschap eene centralisatie wenscht, die voor beiden slechts allerverderfelijkst werken kan.

Het amend. van den heer SLOET wordt daarna met 31 tegen 30 stemmen *verworpen*.

"*Vóór*" de heeren: Hugenholtz, de Poorter, Reinders, Anemaet, Sloet, v. Akerlaken, v. Bosse, v. d. Veen, Storm v. 's Gravesande, Beens, Jespers, Westerhoff, Dullert, v. Zuijlen, Slicher, Thorbecke, Bots, Hoijnck, Hengst, v. Wintershoven, Huguenin, de Lom, Dommer v. Poldersveldt, Meeussen, Storm, Strens, v. Hoëvell, v. Eck, Zijlker en Meijlink.

Art. 120 wordt alsnu aangenomen, en de verdere discussie uitgesteld tot morgen ochtend ten 11 ure.

Het eerste ontwerp van wet, tot bekrachtiging van provinciale belastingen in Overijssel, luidt aldus: Art. 1. De vereischte bekrachtiging wordt verleend aan de heffing, ten behoeve der provincie *Overijssel*: *a.* van *drie en een halven* opcent op de hoofdsom der grondbelasting over de jaren 1855, 1856 en 1857; en *b.* van *vijf* opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over de diensten 1855/6, 1856/7 en 1857/8.

Art. 2. Deze wet vangt aan te werken met 1°. Januarij 1855.

Onderhoud van de eigendommen der provincie en lasten, wegens die eigendommen verschuldigd.

Drukwerk.

Verpleging van behoeftige krankzinnigen.

Aandeel der provincie in de kwade posten der personele belasting.

Vergoeding aan het Rijk voor de invordering der provinciale opcenten op de grond- en personele belastingen.

Vergoeding aan de gemeenten voor de invordering der provinciale belasting op het gedistilleerd.

Pensioenen.

Subsidien aan behoeftige gemeenten voor het armwezen en de geneeskundige behandeling van behoeftigen.

Subsidien in het belang van het onderwijs.

Rentebetaling en aflossing van kapitalen ten laste der provincie opgenomen.

Onvoorziene uitgaven.

Het tweede ontwerp is van den volgenden inhoud: Art. 1. De vereischte bekrachtiging wordt verleend aan de heffing, wat de opcenten op de grondbelasting betreft over 1855, wat de opcenten op de belasting op het personeel betreft, over de dienst van 1855/6, en wat de belasting op het gedistilleerd betreft over de eerste zes maanden van 1855, ten behoeve der provincie *Overijssel*: *a* van *een* opcent op de hoofdsom van de grondbelasting en van de belasting op het personeel; en *b* van tien opcenten op de hoofdsom van den rijks-accijns op het binnenlandsch gedistilleerd; van *zes* opcenten op de hoofdsom van den rijks-accijns op het buitenlandsch gedistilleerd; en van *vier* opcenten op de hoofdsom van den rijks-accijns op de buitenlandsche likeuren, binnen de provincie veraccijnsd; mitsgaders van eene eigene belasting op het gedistilleerd en de likeuren, die, elders voor het Rijk veraccijnsd, de provincie worden ingevoerd, ten bedrage van *f* 1.20 per vat binnen- en buitenlandsch gedistilleerd van 10 graden sterkte, meerdere of mindere hoeveelheid en sterkte naar evenredigheid; van *f* 1.20 per vat buitenlandsche likeuren, en *f* 1.05 per vat binnenlandsche likeuren, meerdere of mindere hoeveelheid naar evenredigheid: een en ander in te vorderen naar de reglementaire voorschriften, goedgekeurd bij de Koninklijke besluiten van den 24sten Januarij 1845, n°. 103, en 12 December 1849, n°. 25.

Art. 2. Deze wet vangt aan te werken met den 1sten Januarij 1855.

's Gravenhage, 6 December.

Z. M. heeft benoemd: bij het wapen der infanterie: tot 2den luit., bij het 1ste reg., den serg. H. A. Dorré, bij het 2de reg. de serg. J. H. Michaelis en F. P. J. Rochell, bij het 3de reg. den serg. W. C. H. Eichholtz, en den serg.-majoor T. T. van der Werff; bij het 4de regem., den fourrier E. M. A. Bijlevelt; bij het 5de regem., den serg. D. J. A. Millioen; bij het 6de regem., de sergeanten G. J. H. van Vlierden en H. A. Oatenfels; bij het 7de regem. den serg. J. D. Ponchon; bij het 8ste regem. den serg. H. E. L. Prins; bij het wapen der cavalerie: tot 2den luit. bij het 1ste regem. dragonders, den wachtmeester-titulair E. L. H. van Lanschot Hubrecht; bij het 2de regem. drag. den wachtmeester-titulair J. A. Diehl; bij het regem. jagers te paard, den wachtm. W. van Ling, en den opperwachtm. F. Siemerink; bij het corps ingenieurs, mineurs en sapeurs: tot luit.-kol., den majoor E. Mekern; tot majoor den kapit. der 1ste kl. P. H. van der Kemp; tot kap. van de 3de kl., den 1sten luit. G. G. van der Hoeven; tot 1sten luit. den 2den luit. A. C. Lorentz; bij het wapen der infanterie van het leger in Oost-Indie, tot 2den luit. den serg. J. van Weegen.

* Heden is alhier op het R. K. Kerkhof ter aarde besteld de heer Regouw, een der slagtoffers van het ongeluk, dat jl. Vrijdag alhier heeft plaats gehad. Ook zijn dochtertje is heden op het Herv. Kerkhof begraven. Men vreest nog bijzonder voor het leven der dienstmaagd.

H. M. de Koningin, diep getroffen door het onheil, dat een geheel huisgezin in rouw heeft gedompeld, laat dagelijks naar den toestand der ongelukkigen vernemen.

---

* H. M. de Koningin heeft een fraai geschenk gezonden voor eene loterij, ten behoeve van de *H. Vincentius* vereeniging.

---

* De heeren Siegmund en Rhode, wier geologische afbeeldingen in Duitschland, en laatstelijk in Amsterdam, met ongemeenen bijval zijn vertoond, zullen, dank zij de pogingen der heeren Breedé en Valois, in den Koninklijken Hollandschen schouwburg, Vrijdag aanstaanden, eene voorstelling geven.

---

* Men verneemt met genoegen, dat de heer H. van Hove, bij gelegenheid der jongste te Brussel gehouden tentoonstelling van schilderijen, door Z. M. den Koning der Belgen benoemd is tot ridder der Leopolds-orde.

De Minister van Finantiën heeft bepaald, dat de boom- of olijfolie, welke uitsluitend voor fabriekgebruik bestemd is en, met betrekking tot hare hoedanigheid, geheel ongeschikt wordt bevonden, om als eetbare olie te dienen, tegen het regt van 50 cents het vat, bij den invoer zal worden toegelaten, mits de bestemming bij den invoer of bij den uitslag uit entrepôt worde aangegeven; en dat, bijaldien er twijfel mogt bestaan, of de boom- of olijfolie werkelijk ondienstig is om als eetbare olie gebruikt te worden, aan den invoeder, ten einde tegen het regt van 50 cents het vat te kunnen invoeren, de keus worde gelaten, om die olie te doen vermengen, hetzij overeenkomstig de resolutie van 12 October 1854, no. 120, hetzij met eene zoodanige hoeveelheid oneetbare boom- of olijfolie, dat de ingevoerde olie niet meer als eetbare olie zou kunnen gebruikt worden.

Door aansluiting der telegraaflijnen in Wallachije aan de Oostenrijksche is het telegraafkantoor te Bucharest met de Nederlandsche kantoren in verbinding gesteld. De verzending daarheen, voor welke de bepalingen der Duitsch-Oostenrijksche telegraafvereeniging gelden, geschiedt langs de lijnen dier vereeniging tot aan de Oostenrijksche grens bij Ober Tömes, welke plaats van de kantoren te Arnhem, Assen, Groningen, 's Hertogenbosch, Maastricht, Utrecht en Zwolle in den 8sten en van de overige Nederlandsche kantoren gerekend, in den 9den kring is gelegen.

De prijs voor de verzending van een enkel berigt naar Bucharest wordt gevonden door zamenvoeging der kosten van [illegible] Neder. kantoren naar het Oostenrijksch Wallachijsche grenspunt bij Obor Tömos, dat is voor Arnhem, Assen, Groningen, 's Hertogenbosch, Maastricht, Utrecht en Zwolle *f* 9.60 en voor de overige kantoren *f* 10.80, en van die langs de lijnen in Wallachije tot Bucharest ad *f* 2.40 voor een berigt van 25 woorden.

Blijkens nadere mededeeling van het Pruissische telegraafbestuur, worden voortaan bij de verzending van berigten naar Zweden, de bepalingen toegepast, welke voor het verkeer met Denemarken vastgesteld zijn. Alleenlijk worden door de Zweedsche kantoren geene afschriften van berigten uitgereikt, maar wordt een berigt met meerdere adressen op de Zweedsche lijnen berekend als even zoovele afzonderlijke berigten.

De onlangs geopende Zwitsersche telegraafkantoren te Stanz en les Verrières liggen, het eerste in den 2den en het tweede in den 3den kring van de Oostenrijksche grenspunten bij Chiasso en Höchst of Oberried.

Het Oostenrijksche telegraafkantoor te Adelsberg is opgeheven.

Bij beschikking van 30 Nov. jl., is aan den beurtschipper Gerrit Jansen te Nijmegen, tot wederopzegging, vergunning verleend voor eene sleep- en vracht-stoomboot-dienst van Lobith en tusschenplaatsen, heen en terug, en zijn gelijktijdig afzonderlijke reglementen voor de tweeledige inrigting der dienst, met daartoe betrekkelijke tarieven goedgekeurd.

Volgens opgave van het Ministerie van Finantiën is aan de verschillende kantoren van 's Rijks accijnsen over de maand November jl., op nieuwe rekening ontvangen aan suiker-accijns in hoofdsom, opcenten en collectief zegel een bedrag van *f* 6,880 $35\frac{1}{2}$.

Volgens de jongste bij het Departement van Koloniën uit Curaçao ontvangen tijdingen, heeft de gele koorts zich aldaar weder vertoond, en van den 4den tot en met den 18den Oct. jl., onder de schepelingen van Zr. Ms. zeemagt 8 slagtoffers gemaakt.

In de maand November zijn met den Hollandsche IJzeren Spoorweg vervoerd 68352 reizigers. De opbrengst is geweest van reizigers *f* 65,481,15 en van goederen, enz. *f* 14,407,$54\frac{1}{2}$.

Voor de verloting van dames-handwerken, te houden op 19 Januarij e. k. te Amsterdam, is als bijdrage voor die verloting aan de Anna-Paulowna-vereeniging, door H. M. de Koningin-weduwe een zeer net bewerkt canapé-kleed gezonden.

[illegible] men verneemt, bestaat er te Kampen een plan om [illegible] overzijde van den IJssel uit te breiden; [illegible] aanvrage geschied, om eenige huizen te [illegible] Nieuwe Stads-herberg en de Sluis

in den dijk, en is er eene commissie uit den raad benoemd, om te onderzoeken, hoe zulks het best zal kunnen uitgevoerd worden.

Middelburg, 4 Dec. Heden is van de werf der Commercie-Compagnie met goed gevolg te water gelaten, het barkschip *de Noordster*, groot ongeveer 250 lasten, bestemd voor de groote vaart, en gebouwd voor rekening eener reederij, onder directie van de heeren van der Broecke, Luteijn en Schouten alhier, zullende gevoerd worden door kapt. J. Luteijn.

◁ **Amerongen**, 5 Nov. In de gisteren avond alhier gehouden landbouwkundige voordragt, die door een talrijk publiek werd bijgewoond, sprak dr. van Geuns over den rijenbouw en de voordeelen veelal daaraan verbonden; waarna Spr. eenige opmerkingen mededeelde omtrent het zaaijen.

Meppel, 3 Dec. Onze leeraar H. Uden Masman bevindt zich thans op reis naar Groningen, ten einde die plaats te bezigtigen en zich met de gemeente bekend te maken. Men wendt hier alle pogingen aan om onze leeraar Uden Masman te bewegen om voor het beroep van Groningen te bedanken. Naar men verneemt, heeft men eene aanzienlijke som bijeengebragt, met het doel om daaruit een fonds te stichten, waaruit jaarlijks den leeraar een voordeel zal kunnen te goed komen, ongeveer gelijk staande met de meerdere inkomsten, te Groningen aan eene predikants-plaats verbonden. Wat van het een en ander worden zal, moet de tijd leeren; doch deze pogingen alleen reeds bewijzen op eene treffende wijze in welke verhouding gemeente en leeraar hier tot elkander staan.

Per Telegraaf.

Weenen, 6 December. Bij het tegenwoordig tractaat met de Westersche mogendheden, wordt aan Oostenrijk zijn tegenwoordig grondgebied gewaarborgd, indien het deel neemt aan den oorlog tegen Rusland.

Prins Gortschakoff heeft gisteren eene langdurige audientie bij den Keizer gehad.

Weenen, Dingsdag 5 December. De *Lloyd* deelt eene depêche mede uit Sebastopol, volgens welke de Russen den 25sten Nov. een uitval hebben gedaan, die door de Engelschen is afgeslagen. De laatsten hebben bij die gelegenheid 9 stukken geschut op de Russen veroverd.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 6 December 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**	Pct.	
Ned.W.Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$59\frac{5}{16}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{8}$			
Dito Certificat. .	3	$70\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$	*Hope* 1798/1816	5	
Dito Dito . .	4	$88\frac{3}{4}$ 9 $8\frac{7}{8}$	Dito 1828/1829	5	
O. I. Leening. .	4	$88\frac{1}{2}$	Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$		Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	85
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$	$120\frac{1}{2}$	Dito *Hope* . . .	4	$75\frac{1}{4}$
Belgie.			Dito *Stieglitz* .	5	$74\frac{1}{8}$
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild* .	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito. .	6	$56\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$
Obligatiën . . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	$18\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$	Obligatiën . . .	4	$64\frac{3}{4}$
Dito Buitenl. .	3		**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. 6/m.	3	$33\frac{3}{4}$ $\frac{15}{16}$ $\frac{15}{16}$			
Bew. Sp. Com.		$5\frac{5}{8}$ $\frac{11}{16}$	Metalliek . . .	5	$63\frac{7}{8}$ $4\frac{5}{16}$
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	$74\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$
Portugal.			Dito Nation. .	5	$66\frac{3}{4}$ $7\frac{1}{8}$ $7\frac{1}{8}$
Londen nieuwe.	3	37	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$32\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$
Dito uitgest . .	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$32\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$

Mexic., te Lond. 3 pct. $19\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$; dito Onb. $19\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$; Gren., te Lond. p. s. 100. $2\frac{1}{2}$ pct. $15\frac{5}{8}$. $\frac{11}{16}$.

Door aanzienlijke kooporders hoofdzakelijk in Holl., Oostenrijksche en Spaansche fondsen, was de markt heden zeer willig, en inzonderheid zijn de genoemde soorten het aanzienlijkst gerezen. Er waren ter beurse verschillende gunstige berigten in omloop, zoo van hoogere buitenl. noteeringen als betreffende de politieke aangelegenheden.

FRANKFORT, Dingsdag 5 December. Metalliek 5 pct. $65\frac{5}{8}$; Spanje binnenl. 3 pct. 33; dito 1 pct. $18\frac{1}{8}$.

LONDEN, Dingsdag 5 December. Consols op t. $92\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$; N. Mexic. 3 pct. $21\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. $67\frac{1}{2}$; Ecuador $3\frac{5}{8}$; Gren. Uitg. $5\frac{1}{4}$; Sardinie 5 pct. 83; Spanje 3 pct. buit. 38; dito 1 pct. $18\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$; dito Certific. $5\frac{5}{8}$, $\frac{7}{8}$; dito Passive $4\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. $86\frac{1}{2}$; dito 5 pct. 96; Holl. 4 pct. 91; dito $2\frac{1}{2}$ pct. 61; Turksche leening $6\frac{3}{4}$ disc.

PARIJS, Dingsdag 5 December. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. 95.75; dito 3 pct. 72.30; Sp. binn. 3 pct. $33\frac{1}{4}$; dito 1 pct. $18\frac{3}{8}$; O. Metall. 81.

WEENEN, Dingsdag 5 December. N. Metall. 83; Bankactien 1240; Zilver $26\frac{1}{2}$; Wissel op Londen 12.08.

MADRID, Zaturdag 2 December. Sp. 3 pct. 35.75; dito N. 1 pct. 19.50.

Advertentien.

MAGASIN DE PIANOS FRANÇAIS
VENTE ET LOCATION.

Le soussigné a l'honneur d'annoncer au public que son Magasin est pourvu d'un riche et exquis assortiment de PIANOS et PIANINOS à cordes verticales, demi et grand oblique avec des mecaniques supérieures, barrages en fer, agraffes en cuivre, perfectionnement pour l'accord, barre de sillets harmoniques, [illegible] d'étouffoirs, contre tirage pour résister à la tension des cordes, chevilles perfectionnées faites d'une seule pièce, n'étant point sujette aux influences atmosphérique, invention appréciable surtout dans les pays chauds.

A l'appui de l'identité d'origine de ces instruments, qui sortent tous directement des Manufactures de Paris, on délivre des certificats de la signature *d'Erard*, *de Soufleto*, *Blanchet et fils*, *Pleyel*, Fournisseurs des cours royales, grande médaille d'or; *Jelmini*, *Wolfel*, *Blondel*, fournisseurs des Académies royales de musique, médailles d'or, *Bernhardt ainé fils* à mécanique Rohden, perfectionnement et médaille d'argent. *Herman Vygen*, *A. Bord*, *Paurelle*, *Scholtus*, *Herce et Mainé*, *Daniel*, etc. etc., tous brevetés à Paris et à l'étranger.

Le magasin est assorti de Pianos Soufleto et Blanchet *en différents formats et à Transpositeur*, ainsi qu'ils sont tracés au dessin dans le Magasin.

Pour satisfaire à toutes les demandes on trouvera aussi au Magasin des PIANOS et PIANINOS solides des formes les plus élégantes des facteurs de moindre importance aux prix les plus modérés.

TABOURETS DE PIANO en bois de pallissandre, vis en fer de la manufacture *Viau* de Paris.

VERITABLES SOCLES A CRISTAL.

Messieurs et Dames, Professeurs de musique, etc., sont invités à venir examiner les différentes fabrications perfectionnées.

[illegible]
à La Haye.

CORRESPONDANT DES PREMIERES MAISONS DE PARIS.

(683)

DE MAGAZIJNEN
VAN
Papieren, Teeken-
EN
KANTOORBEHOEFTEN,
VAN
L. LAZARE,
Practizijnshoek, 33,

zijn weder ruim voorzien van *alle* soorten POST-, SCHRIJF-, DRUK-, GEKLEURDE- en TEEKEN-PAPIEREN, LAK, OUWELS, STALEN- en GANZEN-PENNEN, PENHOUDERS, VERF- en PASSERDOZEN, SPEEL- en VISITE-KAARTEN, PAPETERIEN, PORTEFEUILLES, etc. etc.

Nog zijn steeds voorhanden, de met roem door de Engelsche en Fransche dagbladen vermelde

NIEUWE GEBREVETEERDE
EMMANUEL-PENNEN,
alsmede de GEGALVANISEERDE PENNEN en PENHOUDERS.

(684)

Bij JOHs. NOMAN EN ZOON, te Zalt-Bommel, is van de pers gekomen en alom verzonden:

SLAVEN en VRIJEN
ONDER
DE NEDERLANDSCHE WET;
door Dr. W. R. VAN HOËVELL.

2 Deelen, in gr. 8o. met platen à *f* 6.80.

De twijfel, dien velen trachten op te wekken, of de slavernij in SURINAME wel zóó hard en zóó wreed is, ten einde daardoor de zucht naar de emancipatie der slaven bij het Nederlandsche volk te temperen, zal door dit geschrift geheel worden weggenomen. In eenen vorm, die het voor het groote lezend publiek, vooral ook voor leesgezelschappen, uiterst geschikt en boeijend maakt, levert het een tafereel van het lijden en de ellende van veertig duizend onzer natuurgenooten in die Kolonie.

(685)

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.